

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků v senátu složeném z předsedy Radovana Suchánka a soudců Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj) a Jiřího Zemánka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **Mgr. Bc. J. L.**, advokáta, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 2020, č. j. 3 To 134/2019-393, za účasti **Vrchního soudu v Olomouci**, jako účastníka řízení,

t a k t o :

I. Usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 2020, č. j. 3 To 134/2019-393, bylo porušeno stěžovatelovo vlastnické právo, právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací a právo na soudní ochranu podle čl. 11 odst. 1, čl. 26 odst. 3 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Toto usnesení se proto ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I. Průběh předchozího řízení a podstatný obsah ústavní stížnosti

1. Ústavnímu soudu byla doručena ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a ustanovení § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení výše označeného rozhodnutí, neboť má za to, že jím bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny, právo na legitimní očekávání nabývání majetku podle čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci garantované čl. 28 Listiny ve spojení s čl. 26 odst. 3 Listiny, právo na právní pomoc vyplývající z čl. 37 odst. 2 Listiny a zásada rovnosti zakotvená v čl. 37 odst. 3 Listiny.

2. Napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) bylo vyhověno stížnosti stěžovatele proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 5. 2019, č. j. 30 T 8/2018-830, a bylo rozhodnuto o tom, že se stěžovateli jakožto zmocněnci poškozených přiznává odměna a náhrada hotových výdajů v celkové sumě 227 162 Kč vč. DPH. Vrchní soud takto rozhodl na podkladě nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. I. ÚS 146/20, vydaného v téže věci.

3. Stěžovatel přípisem ze dne 25. 9. 2020 požádal vrchní soud o opravu zjevné nesprávnosti i v tomto výše nadepsaném usnesení vrchního soudu (v pořadí již druhém), spočívající v chybném výpočtu sazby odměny stěžovatele u poškozené J. G.. V napadeném usnesení totiž vrchní soud vyčíslil sazbu odměny dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“) na částku 960 Kč. Uvedená sazba je však zcela zjevně nesprávná, když sazba odměny má činit 4 000 Kč - obdobně, jako vrchní soud vypočetl u ostatních poškozených (viz str. 3 napadeného usnesení). Odstranění této vady inicioval stěžovatel návrhem na vydání opravného usnesení.

Vrchní soud však přípisem ze dne 2. 10. 2020 odpověděl, že uvedený výpočet považuje za správný.

4. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že vrchní soud svévolně rozhodl o výši sazby u jedné z poškozených na částku 960 Kč, kdy tento výpočet je chybný a nemá oporu v advokátním tarifu. Takové rozhodnutí vrchního soudu bylo pro stěžovatele značně překvapivé. Podle § 7 položky 5 advokátního tarifu je totiž sazba za úkon v daném případě 9 100 Kč (při výši přiznané částky poškozené 200 000 Kč), redukována při aplikaci § 12a advokátního tarifu na 5 000 Kč a dále redukována postupem podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu na výsledných 4 000 Kč. Závěry soudu o částce 960 Kč za jeden právní úkon proto nenachází v advokátním tarifu ani v jiném právním předpise oporu. Takový postup obecného soudu, který neaplikuje ustanovení příslušného právního předpisu, který na daný případ jasně dopadá, bez přesvědčivého odůvodnění, je zcela svévolný a nemůže požívat právní ochrany. Stěžovatel zdůrazňuje, že se v jeho případě nejedná o tzv. bagatelní věc, která by nepodléhala přezkumu Ústavního soudu, neboť rozdíl mezi uplatněným nárokem na odměnu a přiznanou odměnou činí více než 74 000 Kč. I s ohledem na výši této sporné částky tak stěžovatel zdůrazňuje intenzitu zásahu do jeho základních práv a žádá, aby Ústavní soud napadené usnesení vrchního soudu zrušil.

II. Vyjádření účastníka řízení

5. K ústavní stížnosti se vyjádřil vrchní soud, a to zejména k postupu, jak byla vypočtena sazba za jeden úkon právní služby ve vztahu k poškozené J. G. podle § 7 položky 5 advokátního tarifu, podle něž má sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činit 1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč.

6. Vrchní soud ve vyjádření uvádí, že ústavní stížnost je důvodná a je si vědom svého pochybení při výpočtu výše zmíněné sazby ve smyslu § 7 položky 5 advokátního tarifu ve vztahu k dané poškozené. Po zjištění tohoto nedostatku, k němuž došlo až po vyhotovení rozhodnutí, neměl vrchní soud žádnou možnost napravit tuto chybu. Proto dne 19. 10. 2020 zaslal ministryni spravedlnosti podnět ke stížnosti pro porušení zákona, v němž na toto své pochybení upozorňuje. K danému okamžiku však není vrchnímu soudu známo, jak s tímto podnětem bylo naloženo a zda byla stížnost pro porušení zákona podána či nikoliv.

7. S ohledem na obsah citovaného vyjádření toto nebylo stěžovateli zasláno k případné replice.

III. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

8. Ústavní soud přezkoumal napadené rozhodnutí i průběh řízení, který mu předcházel, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

9. Ústavní soud již ve shora citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 146/20, vydaném ve stejné věci, připomenul, že k otázce náhrady nákladů řízení ve své rozhodovací praxi přistupuje rezervovaně, neboť spor o náhradu nákladů řízení, i když se může dotknout některého z účastníků řízení, zpravidla nedosahuje intenzity opodstatňující indikaci porušení základních práv a svobod. Ústavní soud při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před soudy vedlejší, proto postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, zejména zjistí-li extrémní rozpor s principy spravedlnosti, anebo zasažení i jiného základního práva (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 653/03 či usnesení sp. zn. IV. ÚS 303/02 nebo II. ÚS 2135/12).

10. Právě to se stalo v nyní posuzovaném případě, kdy Ústavní soud zjistil zjevné porušení kogentního znění ustanovení právního předpisu (§ 7 položky 5 advokátního tarifu), svými dopady zasahující vlastnické právo stěžovatele a jeho právo získávat prostředky pro své životní

potřeby prací, což ostatně vrchní soud ve vyjádření k ústavní stížnosti uznal a sám považuje ústavní stížnost za důvodnou.

11. Nelze naopak přisvědčit stěžovateli ohledně tvrzeného porušení práva na právní pomoc a rovnosti účastníků v řízení (čl. 37 odst. 2 a 3 Listiny), jelikož v posuzované věci se nejednalo o právní pomoc poskytovanou stěžovateli a tento nebyl ani účastníkem předmětného soudního řízení, nýbrž pouze zástupcem poškozených. Podobně nepřipadná je argumentace čl. 28 Listiny, jelikož stěžovatel se přiznání požadované odměny nedomáhal v postavení zaměstnance, nýbrž podnikatele.

12. S ohledem na uvedenou nespornost pochybení vrchního soudu mezi oběma účastníky řízení proto Ústavní soud pouze pro větší přehlednost rekapituluje, že rozdílnost přiznaných částek za jeden úkon právní služby u konkrétní poškozené vyplývá z výše přiznaného odškodnění. Zatímco u zbylých dvou poškozených totiž výše přiznaného odškodnění přesahovala 200 000 Kč, což umožňovalo postup podle § 7 položky 6 advokátního tarifu, u poškozené J. G. vrchní soud správně vycházel z přiznané částky odškodného ve výši 200 000 Kč (viz § 7 položka 5 advokátního tarifu).

13. Sazba mimosmluvní odměny ve vztahu k poškozené J. G. však před snížením mimosmluvní odměny podle § 12a odst. 1 a § 12 odst. 4 advokátního tarifu (viz i dřívější nález Ústavního soudu v této věci ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. I. ÚS 146/20) měla činit 9 100 Kč, nikoliv jen 1 500 Kč, jak v napadeném usnesení nesprávně dovodil vrchní soud, který si je však i dle svého vyjádření daného pochybení vědom. Podle § 7 položky 5 advokátního tarifu totiž činí sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby z tarifní hodnoty přes 10 000 Kč do 200 000 Kč částku „1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč“, což v daném případě činilo (před následnou redukcí podle § 12a a § 12 advokátního tarifu) součet částek 1 500 a 7 600 Kč, tedy právě zmíněných 9 100 Kč. Vrchní soud tedy zjevně opomenul připočíst odpovídající násobek částky 40 Kč, a z tohoto důvodu se nedobral ke správné částce.

14. Z výše uvedeného důvodu proto Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadené usnesení zrušil.

15. Napadeným usnesením totiž vrchní soud porušil vlastnické právo stěžovatele podle čl. 11 odst. 1 Listiny ve smyslu legitimního očekávání jeho nabývání a právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací podle čl. 26 odst. 3 Listiny, když stěžovateli odepřel přiznat odměnu za zastupování v nikoliv nevýznamné částce. Tímto pochybením, kdy se samotný vrchní soud dopustil porušení těchto základních práv stěžovatele, bylo porušeno rovněž právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

16. Ústavní soud vyhověním ústavní stížnosti a zrušením napadeného usnesení vrchního soudu vytvořil procesní prostor pro vydání rozhodnutí nového, v jehož rámci bude vrchní soud moci své pochybení napravit, přičemž z přípisu ministryni spravedlnosti je i zjevné, že je k tomu připraven.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu)

V Brně dne 19. ledna 2021

Radovan Suchánek
předseda senátu